

Utbildningsinspektion i Brattfors skola, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Filipstads kommun och besökt Brattfors skola den 6 februari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Filipstads kommun centralt och Brattfors skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Brattfors skola intervjuades samtlig personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga klasser och grupper. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Brattfors Skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	9
Förskoleklass	6
Grundskola	28

Brattfors skola är en liten skola, cirka en mil från Filipstad, med 30 elever och 4 anställda. Eleverna är fördelade på två grupper, förskoleklass och årskurserna 1–2 och årskurserna 3–5. På skolan finns också fritidshem. I anslutning till skolan finns Hyttans förskola. Skolan har skogen som närområde med bland annat bäck, kojor, samlingsplats, motionsslinga med motorikövningar. Under vintern, finns det isbana, pulkabacke och skidspår på skolområdet.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Brattfors skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Brattfors skola stimulerar barnens möjligheter till utveckling och lärande samt ligger till grund för fortsatt skolgång. Eleverna har goda kunskaper om de grundläggande demokratiska värden som skolan skall förmedla. De deltar aktivt i samverkan som rör frågor kring miljön, rastaktiviteter, social samverkan och liknande. Inspektionen visar också att personalen har goda kunskaper om läroplanens kunskapssyn och mål och innehållet i skolans måldokument stämmer väl överens med exempelvis kursplanernas ämnessyn. Enligt den officiella statistiken ligger antalet lärare per hundra elever vid Brattfors skola över det genomsnittliga antalet för riket.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Eleverna får ingen undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnet i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordning om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Skolans ledningsorganisation är otydlig och de biträdande rektorerna fattar beslut och har funktioner som enligt bestämmelserna vilar på rektorn (2 kap. 2 § skollagen, 1 kap 2 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolorna bör utvärdera och följa upp kunskapsutvecklingen i samtliga ämnen.
- Skolorna bör arbeta vidare med att förtydliga de mål för utbildningen som finns i läroplan och kursplaner.
- Eleverna bör i högre grad bli delaktiga i hur undervisningen genomförs för att nå målen.

- Kvalitetredovisningen bör i större utsträckning omfatta analyser av såväl förutsättningar, process som resultat.
- Datortillgängligheten i undervisningen bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen följs upp genom återkommande diagnoser och nationella prov men endast engelska, matematik och svenska dokumenteras.

Resultaten på Brattfors skola de senaste tre åren:

Tabell 1. *Andelen elever (i procent) som nått målen vid de nationella ämnesproven.*

År	Svenska	Engelska	Matematik
2004	100	75	87
2005	67	83	67
2006	100	100	100

Källa: SIRIS www.Skolverket.se förutom 2006 års siffror som är ur skolans redovisning.

Med tanke på det begränsade antalet elever är det svårt att dra några slutsatser av resultaten. Elevantalet är som tidigare nämnts lågt, vilket innebär stora utslag i statistiken.

Eftersom förskoleklassens och fritidshemmens verksamhet är integrerad i skolan är denna rapport i stora delar tillämplig på hela skolans verksamhet. Enligt inspektörernas bedömning har lärarna en god bild av elevernas kunskapsutveckling även i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Skolans lokala målformuleringar och på det sätt elevernas prestation utvärderats visar att eleverna når goda resultat i samtliga ämnen. Detta går dock inte att utläsa av skolans kvalitetsredovisning eller i annan dokumentation. Personalen betonar att detta är ett utvecklingsområde för skolan. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla den systematiska uppföljningen och dokumentationen av elevernas kunskaper i alla ämnen. Utifrån de klassrumsobservationer och intervjuer inspektörerna gör är bedömningen att eleverna endast i liten omfattning är medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Vid inspektionen ser inspektörerna inte att målen är tydliggjorda i det dagliga arbetet. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla elevernas medvetande om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot samt mål att uppnå för att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen och för att ge eleverna en reell möjlighet att påverka undervisningen och sitt eget lärande.

Eleverna har dock goda kunskaper om de grundläggande demokratiska värden som skolan skall förmedla. De deltar aktivt i samverkan som rör frågor kring miljön, rastaktiviteter, social samverkan och liknande.

Intervjuer och klassrumsobservationer visar att eleverna har en lust att lära och kan arbeta både självständigt och tillsammans med andra.

Eleverna uppger att det mycket sällan förekommer bråk och att det inte heller förekommer någon mobbning som de känner till. Utifrån intervjuer och observationer under inspektionen kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs bra i

skolan och att de känner sig trygga. I skolans kvalitetsredovisning redovisas resultatet av en enkät där bland annat elever och föräldrar fått svara på frågor om trivsel, undervisning mm. Sammanfattningsvis visar enkäten att eleverna är nöjda med sin dag i skolan och att föräldrarna tycker att det mesta varit bra under det gångna läsåret. Inspektörerna bedömer att arbetet med normer och värden har skapat ett mycket gott socialt klimat i skolan.

Inspektörerna bedömer att Brattfors skolas arbete med normer och värden är i överensstämmelse med läroplanens riktlinjer.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Skolan skall enligt läroplanen utveckla elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former, vilket även innefattar träning i formella demokratiska arbetsformer. Grundskoleförordningen anger att eleverna skall ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna. I Brattfors skolas skola får eleverna denna träning bland annat då de deltar i klassråd och elevråd. Rektor för skolområde 1 ansvarar och deltar i elevrådet. På elevrådet har eleverna möjlighet att påverka t.ex. inköp av lek- och rastredskap och andra mer praktiska saker. Skolan har också utvecklat ett sätt att praktiskt träna demokrati. Eleverna ges förtroende att exempelvis få vara i idrottssalen under förutsättning att de är överens om vad de skall göra och vilka regler som skall gälla. Till hjälp har de exempelvis namnkort så att de kan formera lag, rutiner för val av aktivitet osv. Under inspektionsbesöket förekommer flera tillfällen där eleverna i praktiken övade sina demokratiska förmågor. På skolan finns trivselregler framtagna av personal men eleverna har inte varit med. Inspektörerna bedömer att elevernas formella inflytande är bra på Brattfors skola förutom att eleverna inte bereds möjlighet att vara med och besluta om trivselregler vilket de skall ges möjlighet till.

Enligt intentionerna i läroplanen skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att alla elever, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Inspektionen visar att personalen har goda kunskaper om läroplanens kunskapssyn och mål och innehållet i skolans måldokument stämmer väl överens med exempelvis kursplanernas ämnessyn ex angående ämnesövergripande undervisning m.m. Lärarna har i sin utvecklingsplan planerat för att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar över sitt lärande men detta har ännu inte nått den dagliga undervisningen. Eleverna deltar exempelvis inte i urvalet av stoff och val av arbetsformer med utgångspunkt i de lokala målbeskrivningar som personalen gjort i samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att eleverna bör ges ett större inflytande och ett större ansvar över det egna lärandet.

Lärarna organiserar undervisningen så att det finns en god flexibilitet för olika arbetssätt och de har en beredskap för att svara upp mot elevers individuella behov. Brattfors skola har ett väl utvecklat system för att upptäcka elever i behov av stöd och skolan har också skapat tydliga rutiner för hur eleverna skall få adekvat hjälp. Resurser för stöd fördelas till området enligt ”nyckeltalsprincipen” vilket innebär att resurserna beräknas för personal/100 elever. Dessa medel fördelas sedan av ledningsgruppen efter en bedömning från resursteamet. Skolans storlek innebär, enligt lärarna, att de kan ta stor hänsyn till elevers olika behov vilket också innebär att de kan anpassa sitt arbetssätt för att tillgodose elevers rätt till stöd. Stöd ges i första hand inom gruppen eller klassens ram, men skolan har tillgång till specialpedagog, dels för diskussion kring elevers behov av stöd, dels riktat stöd till vissa elever. Inspektörerna bedömer att elever i behov av stöd får det stöd de är berättigade till.

Alla elever har en individuell utvecklingsplan (IUP) där elevernas kunskapsutveckling och sociala utveckling beskrivs utifrån en mall som skolområde 1 utvecklat. I ursprungsmallen saknas vissa delar men skolan har utvecklat IUP så att dessa delar finns med. Det gäller exempelvis möjligheten att sätta framåtsyftande mål. Ett viktigt underlag för IUP:n är elevens portfolio. Sättet att arbeta med portfolio kopplat till IUP har skolan utvecklat tillsammans med den närbelägna förskolan. Eleverna är väl medvetna om IUP:n och portfolion och lärarna har förväntningar på att arbetet med IUP skall förbättra elevernas kunskaper om mål och därmed möjlighet till inflytande. IUP används också tillsammans med portfolion som ett underlag för utvecklingssamtalet.

Brattfors skola har en kvalitetsredovisning för arbetsåret 2005/06. Redovisningen består av tre delar, grundfakta, underlag och rutiner för att ta fram kvalitetsredovisningen och arbete i verksamheten. Skolan redovisar under avsnittet ”Arbete i verksamheten” sitt arbete enligt en för skolan och området enhetlig mall. Mallen består av sex avsnitt, mål, insatser som haft betydelse, resultat, analys och bedömning, åtgärder och elevers och föräldrars uppfattning om verksamheten. Kvalitetsredovisningen är inte ett dokument som anger hur väl skolan når nationella mål och vilka insatser som behövs för att förbättra resultaten. Den är inte självklart ett verktyg för den lokala skolans utveckling utan mer en redovisning och den styrs inte av skolans lokala behov. Den har mer en karaktär av skolans verksamhetsberättelse och ett sätt att beskriva verksamheten för rektorn och kommunens ledning än som ett verktyg för att utveckla skolan. Inspektörerna bedömer därför att skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas så att den omfattar skolans utvecklingsbehov och blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet samt att sambandet mellan skolans mål, åtgärder och resultat bör utvecklas i redovisningen. Det pågår ett planerat förbättringsarbete på skolan som syftar till att förbättra resultaten, öka målmedvetenheten hos eleverna, förbättra inflytandet o.s.v. men detta återspeglas inte i kvalitetsredovisningen.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen/huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan

kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7).

Skolan har vid inspektionstillfället en likabehandlingsplan som tagits fram i skolområde 1 utifrån en central förlaga. I praktiken innebär detta att skolorna likabehandlingsplaner inte skiljer sig från varandra. I skolans likabehandlingsplan kan inte de olika verksamheterna skiljas ut och det går inte i planen se att skolans specifika förutsättningar har tagits tillvara. Exempelvis har Brattfors skola och Strandvägsskolan helt olika förutsättningar vilket inte kan utläsas av de åtgärder eller insatser som finns i skolornas likabehandlingsplaner. Varken skolans elever eller föräldrarna till skolans elever har varit med och tagit fram likabehandlingsplanen. Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte lagens krav, enligt inspektörernas bedömning, vilket måste åtgärdas. Se vidare kommunrapporten.

Ledning och intern kommunikation

Enligt skolförfattningarna skall det för skolans ledning finnas en rektor som genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt. Rektorn skall dessutom hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. För ledningen av skolorna finns en rektor. Rektorn är ansvarig för samtliga skolor inom ”skolområde 1” vilket består av fem skolor. Rektorn har en ledningsgrupp som jämte honom själv består av tre biträdande rektorer. Enligt ett dokument som beskriver arbetsfördelningen i ledningsgruppen har en biträdande rektor ansvar för den pedagogiska ledningen av Nordmarks skola, Nykroppa skola och Åsensskolan. Rektorn har enbart det pedagogiska ledningsansvaret för Strandvägsskolan och Brattfors skola. Under rektorn finns ytterligare två biträdande rektorer. Den ene har ansvaret för förskoleklasserna, svenska som andra språk och all organisation avseende särskilt stöd och den andra ansvarar för administrativa spørsmål såsom ekonomi, fastigheter, skolskjutsar med mera.

De biträdande rektorerna fyller vissa funktioner som enbart kan fyllas av rektorn. Ett exempel på detta är att som ledamot i elevvårdskonferensen deltar biträdande rektorn istället för rektorn. Dessutom fattar de vissa beslut som endast kan fattas av rektorn. Som exempel på detta kan nämnas att beslut om särskilda stödinsatser som skall fattas av rektorn i vissa fall fattas av biträdande rektorn. Enligt inspektörernas bedömning är ledningsorganisationen otydlig och måste förtydligas.

Rektorn med ansvar för skolområde 1 samt pedagogiskt ansvar för bland annat Brattfors skola besöker skolan cirka en gång var fjortonde dag. Lärarna saknar en närvarande rektor som har god förtrogenhet med det dagliga arbetet i skolan men har stor förståelse för rektorns arbetssituation. Inspektörerna bedömer att skolornas ledningsorganisation bör ses över så att skolorna har tillgång till ett närvarande och pedagogiskt ledarskap. Inspektörerna bedömer dessutom att ledningsorganisationen är otydlig och bör förtydligas. Styrsystemet måste dessutom klargöras så att beslut fattas i rätt instans.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Eleverna har tillgång samtliga ämnen förutom hem- och konsumentkunskap som de endast har i ringa omfattning i årskurserna 1 och 2. Enligt lärarna är det omöjligt att avgöra om eleverna når målen i årskurs 5 i hem- och konsumentkunskap eftersom de har dem endast i årskurs 2 och dessutom kort tid. Detta innebär att eleverna inte får undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5 vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnet.

Personalen med ansvar för undervisningen har relevant lärarutbildning och de används utifrån sin kompetens. En liten skola med få elever har svårt att täcka upp alla typer av lärarkompetenser som behövs, men den nuvarande sammansättningen av lärare motsvarar skolans behov väl. Antalet lärare, med eller utan pedagogisk utbildning, per hundra elever var vid denna tidpunkt 7,2 vid skolan, 8,5 i kommunen och 8,0 i riket. Enligt rektorn är motsvarande siffra för Brattfors skola 7,9 lärare per 100 elever.

Kompetensutveckling sker i första hand utifrån arbetslagens behov. En kommunövergripande kompetensutveckling vad gäller jämställdhet är planerad och genuspedagoger utbildas. Utvecklingen av de individuella utvecklingsplanerna är också prioriterad.

Skolans rektor har lång erfarenhet som lärare i kommunen och har arbetat som rektor sedan år 2000. Han har genomgått den statliga rektorsutbildningen och är förtrogen med verksamheten.

Ändamålsenliga läromedel finns i tillräcklig omfattning och de är sakliga, allsidiga och i de flesta fall aktuella. På skolan finns en samling böcker inte stor nog att kallas bibliotek, detta kompletteras med bokbuss och besök på bibliotek.

Det finns endast ett fåtal datorer och dessa har låg kapacitet. Endast någon dator har Internetanslutning. Enligt lärarna är supporten är otillräcklig. Inspektörerna bedömer därför att datortillgängligheten i undervisningen bör förbättras.

Datum	Ort
2007-06-11	Göteborg

Egon Andersson
Kjell Ahlgren